

7 RECREATIE

“Nationale Parken in Nederland zijn grote aaneengesloten gebieden van tenminste 1.000 hectare, bestaande uit natuurterreinen, wateren en/of bossen, met een bijzonder planten- en dierenleven en een hoge belevingswaarde. Daarnaast kunnen Nationale Parken ook cultuurgronden bevatten, al dan niet als onderdeel van de EHS. **Tevens zijn er goede mogelijkheden voor recreatief medegebruik. In Nationale Parken worden natuurbeheer en natuurontwikkeling geïntensiveerd, worden natuur- en milieueducatie sterk gestimuleerd en worden natuurgerichte recreatie en onderzoek bevorderd.**” (Definitie Nationale Parken)

7.1 UITGANGSPUNTEN

- Het Nationaal Park Dwingelderveld is een aantrekkelijk gebied waar mensen natuur kunnen ontdekken en beleven.
- Recreatief medegebruik is een belangrijke doelstelling van het Nationaal Park.
- Recreatie en toerisme zorgen voor een economische prikkel.
- Het Nationaal Park Dwingelderveld is voor Drenthe een kans om innoverend uit de hoek te komen op het vlak van natuurgerichte recreatie.
- Recreanten vormen een kans, geen bedreiging. Door te kunnen genieten krijgen mensen meer waardering voor de natuur. Meer recreatie betekent meer waardering en dus ook meer steun voor behoud en ontwikkeling van natuur en bos. Dit verbreedt het draagvlak voor natuurbehoud en natuurontwikkeling.
- Niet alle soorten recreatief medegebruik kan en mag zo maar. Voor activiteiten die het duurzaam behoud van natuur in het gedrang brengen en/of anderen storen is in het Nationaal Park geen plaats.
- Kwaliteitsverbetering van de verblijfsrecreatieve bedrijven moet mogelijk zijn zolang dit niet ten koste gaat van

de (potentiële) natuurwaarden.

- Voor een optimale natuurbeleving kunnen verregaande maatregelen genomen worden (zoals het afsluiten en/of omleggen van wegen en paden). Het is nodig om hiervoor positieve waardering te krijgen van de bewoners en bezoekers van onze regio.
- Het Nationaal Park Dwingelderveld is overal toegankelijk voor wandelaars op wegen en paden, tenzij de beheerder méér toelaat (‘struinnatuur’). Wegen en paden leiden de wandelaars en fietsers naar de minst kwetsbare zones.
- Het Nationaal Park is verdeeld in zones, die meer of minder intensief kunnen worden gebruikt.
- Door rustzones (de meest kwetsbare gebieden) lopen idealiter geen paden.
- In rustzones kunnen paden worden afgesloten sloten van begin maart tot eind juni.
- Om het Nationaal Park verantwoord te ontsluiten worden aan de randen van het Dwingelderveld transferia-/toegangspoorten optimaal ingericht om recreanten op te vangen. Deze plekken worden goed uitgerust (met parkeerplaatsen, schuilgelegenheid, afvalcontainers, informatieborden).

7.2 BELEIDSONTWIKKELING

7.2.1 Rijk

In de Nota nationale Parken (1975) is de recreatieve functie van Nationale Parken aangegeven door te stellen dat de parken *‘mogelijkheden verschaffen voor een specifieke vorm van vrijetijdsbesteding in de openlucht: het beleven van de in de schoonheid van het landschap, de opbouw van de vegetatie en het aanwezige planten- en dierenleven besloten waarden.’* De Voorlopige Commissie Nationale Parken is in haar instellingsadvies (1982) van oordeel dat verblijfsrecreatieve voorzieningen met een permanent karakter (huisjes, stacaravans) niet in overeenstemming zijn met de doelstellingen van een nationaal park. Op bescheiden schaal zouden er volgens de VCNP wel mogelijkheden moeten zijn voor

natuurkamperen. Dat de VCNP uiteindelijk kon instemmen met opname van de verblijfsrecreatieterreinen binnen de begrenzing van het Dwingelderveld was ingegeven door het oordeel dat op deze wijze de toekomstige beleidsintenties voor deze terreinen beter tot uitdrukking zouden kunnen worden gebracht. Dat wil zeggen dat er geen plaats meer zou zijn voor nieuwe vestigingen en geen uitbreiding van de bestaande bedrijven. In haar advies (1989) over het Beheers- en Inrichtingsplan onderschreef de VCNP de visie van het BIP dat verblijfsrecreatieve voorzieningen in beginsel niet in een Nationaal Park thuis horen. De VCNP accepteerde echter node de in het eerste BIP geformuleerde conclusie om bij de in het NP gelegen verblijfsrecreatieterreinen uit te gaan van handhaving in de huidige omvang en dat, behoudens de noodzakelijke (kwalitatieve) verbeteringen en renovaties, geen uitbreiding zal plaatsvinden. Naar het oordeel van de VCNP zou op termijn dienen te worden gezocht naar mogelijkheden tot vermindering van de verblijfsrecreatie in het NP. Overigens biedt het Dwingelderveld, volgens de VCNP, voldoende mogelijkheden om invulling te geven aan de recreatieve nevenbedoelstelling van het Nationaal Park.

In het Structuurschema Groene Ruimte (1993) is in het beleidsprogramma voor afstemming van recreatie en natuur binnen de EHS een nadere uitwerking van het beleid opgenomen:

- nieuwvestigingen voor verblijfsrecreatie worden in beginsel buiten de EHS gesitueerd;
- kwaliteitsverbetering van bestaande verblijfsrecreatieve accommodaties en bestaande toeristische attracties, inclusief beperkte areaaluitbreiding daarvoor is mogelijk, mits dit niet leidt tot noemenswaardige schade aan de natuur.

Het ambtelijk voorontwerp van de Nota Ruimte (2004) stelt dat de begrensde Ecologische Hoofdstructuur (i.c. het Dwingel-

derveld) en de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (i.c. het Dwingelderveld) worden aangeduid als beschermde natuurgebieden. Voor deze beschermde natuurgebieden geldt de verplichting tot instandhouding van de wezenlijke kenmerken en waarden en een 'nee-tenzij' regime. De waarden zijn gekoppeld aan de bij het gebied behorende natuurdoeltype. Het 'nee-tenzij' regime wil zeggen dat nieuwe voorzieningen voor en uitbreiding van permanente verblijfsrecreatie (waaronder bungalowparken) niet zijn toegestaan indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

N.B.: Het is de verwachting dat het toekomstig afwegingsregime voor gebieden die vallen onder de Vogel- en Habitatrichtlijn strenger zal zijn dan nu het geval is.

7.2.2 Provincie Drenthe

Het eerste Provinciaal Omgevings Plan (POP1) ziet de capaciteit van de verblijfsrecreatie vooral groeien door uitbreiding van bestaande bedrijven als gevolg van seizoensverlenging door kwaliteitsverbetering. Daarnaast mag het recreatief medegebruik van het Dwingelderveld worden gestimuleerd zolang dat de natuurwaarden maar niet negatief beïnvloedt.

Het ontwerp van het tweede Provinciaal Omgevings Plan (POP2) stelt dat uitbreiding van recreatiebedrijven uitsluitend kan als het gaat om de economische continuïteit van een bedrijf en voor zover de aanwezige en potentiële natuurwaarden niet worden aangetast.

N.B.: De provincie Drenthe en de gemeente Westerveld voeren een pilot-project uit genaamd 'Ontwikkeling recreatie Westerveld'. De resultaten van deze pilot zijn nog niet bekend.

7.2.3 Gemeente Westerveld

De visie van de gemeente Westerveld is om te komen tot een beheerste groei, kwaliteitsverbetering, seizoensverlenging, meer herhalingsbezoek en vergroting van de herkenbaarheid van de gemeente Wester-

veld. De gemeente wil geen nieuwvestiging van reguliere kampeer- en bungalowbedrijven toestaan, tenzij het gaat om uitplaatsing/verplaatsing uit kwetsbare gebieden. De gemeente bekijkt de mogelijkheden van het compensatiebeginsel voor bedrijven die hun kwaliteit willen verbeteren.

7.2.4 Staatsbosbeheer

Voor wat betreft de recreatie streeft Staatsbosbeheer naar een duurzame leefomgeving voor mens, dier en plant. Tevens is er sprake van een relatie waarin recreatie en natuur bondgenoten zijn in plaats van tegenstanders. Deze visie op recreatie wordt vervolgens vertaald naar een doelstelling. Deze verwoordt dat daar waar kwetsbare vegetaties groeien of waar verstoringgevoelige vogels of dieren leven, voor recreatief gebruik beperkende maatregelen noodzakelijk zijn.

7.2.5 Vereniging Natuurmonumenten

De manier waarop de vereniging Natuurmonumenten tegen recreatie aankijkt wordt goed weerspiegeld door hun visie: 'een leefbaar Nederland, waarin voldoende ruimte aanwezig is voor de natuur'. Tevens zijn het landschap en de cultuurhistorie onmisbare elementen voor het welzijn van de mens. Dankzij Natuurmonumenten worden mensen zich bewust van de waarde van de natuur (Natuurmonumenten, 1999). Deze visie wordt vervolgens vertaald naar doelstellingen en hoofdlijnen. Wat recreatie betreft blijkt hieruit dat Natuurmonumenten zich richt op bezoek van recreanten aan natuurgebieden waarbij men zich bezig houdt met natuur- en landschapsbeleving en daaraan gerelateerde cultuurhistorie. Tevens wil Natuurmonumenten door openstelling van natuurgebieden draagvlak creëren. Al deze recreatieve activiteiten dienen te worden verricht zonder dat de aanwezige leefgemeenschappen lijden in hun functioneren. Een belangrijk middel om dit te voorkomen is een sterkere zonerings van de eigen natuurterreinen, inrichting van natuurgebieden en regelgeving ten aanzien van de verschillende recreatievormen.

Tevens dient er sprake te zijn van doelgroepenbenadering, afstemming van communicatie en recreatie.

Natuurmonumenten wil dat in 2005 tenminste 25% van haar gebieden toegankelijk is voor mensen met een lichamelijke handicap.

7.3 FEITELIJKE ONTWIKKELING

De opkomst van de verblijfsrecreatie in en rond het Dwingelderveld dateert uit de dertiger jaren. Door de vergroting van het aantal kampeerterrinen in de jaren zestig was men in staat, naast de al aanwezige hotels/pensions, aan de toenemende behoefte te voldoen.

De ontwikkeling van de dagrecreatie hangt nauw samen met die van de verblijfsrecreatie. In en rond het Dwingelderveld vinden vooral landgebonden en routegebonden vormen van recreatie plaats, zoals wandelen, fietsen, ATB-en, autorijden, bezoek aan attractiepunten, rondleidingen in de natuur, excursies, te voet en op de fiets, huifkartochten, ruitersport, educatieve routes en wildspeurtochten, vogelobservatie en – helaas ook – motorcross.

7.3.1 Verblijfsrecreatie – aantallen en herkomst

Voor deze paragraaf is gebruik gemaakt van gegevens van het samenwerkingsverband van het Noord-Nederlands Bureau voor Toerisme en de provincies Groningen, Friesland en Drenthe (Toerdata Noord, 2002). Het aantal hotel- en pensionbedden in Zuidwest-Drenthe (gemeenten Westerveld, Meppel, De Wolden en Hogeveen) bedroeg in 2002 1137. Dat is een nagenoeg constant bedrag vergeleken met 1997 terwijl het aantal hotels en pensions in die periode daalde van 56 naar 41. Het aantal overnachtingen in hotels en pensions bedroeg in 2002 142.000. Ten opzichte van 1997 betekende dit een toename van 10%. Het aantal kampeerterrinen bleef in Zuidwest-Drenthe de afgelopen vijf jaar nagenoeg constant, namelijk 88. Het totaal aantal staanplaatsen steeg van 6947 naar 7280. Dit is een stijging van 4%. Er heeft

een verschuiving plaatsgevonden van het aantal toeristische standplaatsen - van 3743 naar 3594 - naar het aantal vaste standplaatsen - van 3204 naar 3686 - wat bijgedragen heeft aan de seizoensverlenging. Vanuit het streven van de recreatie-ondernemers naar een zo hoog mogelijke bezettingsgraad, wordt getracht dit te bereiken door speciale tarieven buiten het hoogseizoen en reclamecampagnes. De bezettingsgraad van kampeerterreinen steeg van 0,16 in 1997 naar 0,17 in 2002 bij een totaal aantal overnachtingen van 504.000. Het aantal overnachtingen op kampeerterreinen is nogal wisselvallig. Vanaf 1997 is het achtereenvolgens 553.000, 475.000, 401.000, 393.000 en 504.000. Het aantal overnachtingen in verhuurwoningen steeg de afgelopen vijf jaar spectaculair van 250.000 naar 390.000.

Uit onderzoek van Visschedijk (1990) is gebleken dat de meeste verblijfsrecreanten uit de provincies Noord- en Zuid-Holland afkomstig zijn, respectievelijk 26 en 20 % van de verblijfsrecreanten woont daar. Volgens het Consumentenonderzoek Toerisme 2002 (Toerdata Noord, 2003) waren 19% van de verblijfstoeristen in Zuidwest-Drenthe afkomstig uit Friesland, op de voet gevolgd door de verblijfstoeristen uit Overijssel met 18%. Noord- en Zuid-Holland waren volgens dit onderzoek met 10 respectievelijk 12 % vertegenwoordigd.

7.3.2 Dagrecreatie – aantallen en herkomst

Ook over de dagrecreatie zijn enkele cijfers voorhanden. In 1990 werd het aantal bezoeken aan het Nationaal Park geschat op 1.2 miljoen per jaar. Recentere schattingen zijn er niet maar aangenomen mag worden dat dit aantal gestegen is. Het Planetron ontving in 1999 en 2001 65.000 respectievelijk 72.000 bezoekers. Het bezoekerscentrum Dwingelderveld ging van 117.000 bezoekers in 1999 naar 140.000 bezoekers in 2003. In 2002 werd met enige feestelijkheden de 1 miljoenste bezoeker sinds de

opening van het centrum verwelkomd.

De dagrecreanten zijn vooral afkomstig uit de regio.

7.4 ECONOMISCHE ASPECTEN

In of vlakbij het Nationaal Park liggen in totaal 15 verblijfsrecreatieterreinen: RCN De Noordster, Vakantiepark De Wiltzangh, Camping Torentjeshoek, Camping De Bosrand, Kampeerterrein De Olde Bârgen (Natuurmonumenten), Scouting Nederland, Lheederzand (Staatsbosbeheer), Camping Meistershof, Camping Boszicht, De Moraine, Sonnevank, Thriantha, 't Vennegien, Bungalowpark Lanka, Camping Ruinen (Engeland), D'Olde Kamp Recreatie en Zonnetij. Daarnaast bevindt zich in de dorpskernen van Dwingeloo en Ruinen een flink aantal hotels, pensions en kamerverhuurbedrijven. Op lokaal niveau is de werkgelegenheid in deze bedrijfstak verhoudingsgewijs van groot belang. Vooral indien rekening gehouden wordt met de afgeleide werkgelegenheid. Uit het onderzoek "Toerisme in Drenthe: meer dan plezier alleen" (NEI, 2002) blijkt dat 26% van de totale werkgelegenheid in de gemeente Westerveld voor rekening van het toerisme komt. In de gemeente De Wolden bedraagt dit percentage 12.

Volgens het onderzoek Toerisme in Cijfers (Toerdata Noord, 2002) bedroeg het aantal overnachtingen in hotels, logies + ontbijt, kampeerplaatsen toeristisch, kampeerplaatsen vast, verhuurwoningen en groepsaccommodaties totaal in Zuidwest-Drenthe in 2001 ruim 1.870.000. In dit onderzoek wordt gesteld dat de verblijfsrecreant gemiddeld per dag per persoon € 27,- uitgeeft aan verblijf, eten/drinken, attracties en vervoer. Uitgaande van 1.870.000 overnachtingen, resulteert dit in een omzet van ongeveer € 50.490.000,- per jaar. Volgens het onderzoek Toerisme in Drenthe: meer dan plezier alleen (NEI, 2002) is de directe en afgeleide toeristische werkgelegenheid in Meppel en Hoogeveen gering. De gemeente Westerveld is voor een behoorlijk deel afhankelijk van de met

toerisme en recreatie samenhangende bestedingen. De gemeente De Wolden zit daar zo'n beetje tussenin.

7.5 RECENTE ONTWIKKELINGEN

Het aantal dagrecreatieve voorzieningen en de diversiteit ervan binnen en direct grenzend aan het Dwingelderveld is groot. Naast de bekende paaltjesroutes van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten zijn er door de jaren heen steeds meer voorzieningen voor diverse doelgroepen bij gekomen zoals een wandelroute, een ATB-route, een huifkar/menroute en een route voor gehandicapten. Er is in het Dwingelderveld nog met moeite een pad te vinden dat niet is opgenomen in een of andere route. Uitbreiding van het Dwingelderveld met deze voorzieningen heeft niet plaatsgevonden op basis van een van de vorige Beheers- en Inrichtingsplannen. Ook de voorzieningen voor de automobilisten zijn in het afgelopen decennium met sprongen verbeterd. Een grote parkeerplaats bij het bezoekerscentrum, een zeer grote verharde parkeerplaats bij de ingang Spier (compleet met een bemande kiosk), een grote verharde parkeerplaats bij het informatiecentrum in Lhee en een grote verharde parkeerplaats nabij de radiotelescoop. De locatie van met name de parkeervoorziening nabij Spier is bepaald aan de hand van de vorige beheers en inrichtingsplannen. De achterliggende gedachte bij het optimaliseren van de parkeerplaatsen is dat de automobilist aan de rand van het gebied dient te worden opgevangen met een eerste klas voorziening. Deze uitbreidingen en/of verbeteringen van deze voorzieningen gingen bovendien gepaard met aanverwante zaken als banken en infopanelen.

7.6 Zonering

Het Nationaal Park Dwingelderveld kan niet overall even toegankelijk zijn voor de bezoeker. Dit komt onder meer omdat het aantal bezoekers groter is dan goed is voor een natuurgebied van deze beperkte omvang.

Het Dwingelderveld wordt jaarlijks door meer dan 1,5 miljoen mensen bezocht, geconcentreerd rond de vakantieperiodes en in de weekeinden. Hierdoor komt vooral de vogelbevolking regelmatig in het gedrang.

Voor een goede combinatie van recreatie, natuur en landschap is het essentieel om een duidelijke zonering te hanteren. Bij deze zonering dient dan niet alleen natuurwaarde te worden gehanteerd als sturend mechanisme, maar ook recreatieve mogelijkheden en de toegankelijkheid. De kwetsbare delen van de natuur in het Dwingelderveld, zoals het centrale heideterrein en het bosreservaat, verdragen geen intensieve of grootschalige recreatie. Sommige andere delen zijn minder kwetsbaar en daar is een zekere recreatieve druk wel mogelijk.

De beheerders willen daarom in sommige delen rust creëren, met name voor de vogelbevolking zodat deze min of meer ongestoord kan zorgen voor nakomelingen.

Een ander punt is dat de te verwachten grondwaterstandsstijging de beheerders noopt tot het maken van een keuze bij de inrichting van het padennet omdat anders de bezoekers natte voeten krijgen. In periodes van forse regenval hebben wandelaars en fietsers bij tijd en wijle last van ondergelopen dan wel zeer vochtige paden. Alhoewel vochtigheid en nattigheid onlosmakelijk verbonden hoort te zijn bij het grootste natte heideterrein van Europa ervaart niet iedereen dit als prettig. Daarom hebben Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer in het recente verleden enkele belangrijke paden verhoogd zodat deze ook onder natte omstandigheden redelijk tot goed begaanbaar blijven. Echter, het valt te verwachten dat door waterconserverende maatregelen de "overlast" door nattigheid in de komende jaren zal toenemen. In het Overlegorgaan is afgesproken dat een zgn. 'hoofdpadennet' (dat hoeven niet alle routes te zijn) winter en zomer met droge voeten begaanbaar zal blijven. Uiteraard onder het voorbehoud van extreme

neerslaghoeveelheden zoals in 1998. Om deze afspraak gestand te doen – en om te voorkomen dat het Overlegorgaan keer op keer wordt geconfronteerd met kostbare onderhoudsposten aan het padennet – is het verstandig de ontwikkelingen van het stijgende grondwater voor te blijven. Op plaatsen waar volgens de berekeningen er een regelmatig conflict zou kunnen ontstaan tussen de verhoogde grondwaterstand en de begaanbaarheid zal er een keuze moeten worden gemaakt:

- Het pad laten zoals het ligt, m.a.w. de wandelaar en/of fietser ervaart de natigheid – soms onverwacht - aan den lijve. Deze constructie is niet voor iedereen aantrekkelijk; voor sommigen echter juist weer wel.
- Het pad incidenteel ophogen danwel voorzien van een eenvoudige loop/fietsbrug, m.a.w. de natigheid is voor de meeste bezoekers 'te bezichtigen'.
- Het pad verleggen naar permanent droge delen, m.a.w. de natigheid is omzeild.

Het is niet de bedoeling om alle paden permanent droog te houden. Dat zou niet in overeenstemming zijn met het natte karakter van het gebied. Welke keuze op welk moment gemaakt wordt is van meerdere zaken afhankelijk:

- De rustbehoefte van het gebied (de vogels);
- De aantrekkelijkheid van het gebied;
- Maakt het pad onderdeel uit van een route;
- De locatie van een nat gedeelte (liever niet dicht bij een parkeerplaats);
- Zijn er alternatieve wandel/fietsmogelijkheden in de buurt?

Met het noemen van deze verschillende aspecten, en dan met name de eerste, is het ook duidelijk dat we de oplossingen voor de problematiek van de droge en natte paden in een breder kader moeten plaatsen. De waarden van de natuur staan in dezen voorop. De belangen van de re-

creant staan op de tweede plaats maar worden niet uit het oog verloren. Het toepassen van deze criteria komt aan de orde bij concrete projectvoorstellen.

7.6.1 Toelichting zoneringskaart

Op grond van bovenstaande heeft de werkgroep Beheer en Inrichting een zoneringskaart opgesteld die de komende jaren dienst kan doen bij het beheer en de inrichting. De locaties van de rustige gebieden zijn tot stand gekomen op basis van avifaunistische veldkennis van diverse deskundigen. De gegevens van het waterverhaal zijn afkomstig van het waterschap Reest en Wieden. Op basis van theoretische modellen, aangevuld met praktische veldkennis heeft het waterschap een redelijk betrouwbaar beeld kunnen leveren over de te verwachten grondwaterstandstijging. Naast deze grondwaterstandstijging zal ook het oppervlaktewater nadrukkelijker en algemener aanwezig zijn. De gegevens hiervan zullen in een later stadium beschikbaar komen.

Op bijgaande kaart staat de recreatieve zoneringskaart weergegeven.

- De lichtgroene delen zijn bestemd als rustzone voor de avifauna.
- De paarse delen zouden door uitvoering van het 'Plan van aanpak Waterhuishouding Dwingelderveld 2002 – 2006' onder water kunnen lopen, danwel in een plas-dras-situatie verkeren.

De beheerders zullen deze kaart de komende jaren gebruiken als ondergrond om bestaande fiets- en wandelpadennet hierop af te stemmen. Dit wil niet zeggen dat alle paden in de rustzones en in de natte zones dienen te verdwijnen. Zo zal het fietspad over de heide gehandhaafd blijven.

Zoals op kaart te zien is, kan zich – voor wat betreft het grondwater - de komende jaren een aantal conflictsituaties voordoen die om een oplossing vragen.

- Het Commissaris Cramerpad bevindt zich in een mogelijk toekomstig geïnundeerde zone

- Het fiets en wandelpad ten noorden van de Davidsplassen bevindt zich in een toekomstig geïnundeerde zone
- het fietspad Benderse-Anserdennen bevindt zich in een toekomstig geïnundeerde zone
- het fietspad ten westen van de Noorderster bevindt zich in een mogelijk geïnundeerde zone

7.6.2. Concentratiepunten

In het streven het Dwingelderveld verkeersluw te maken hebben we de afgelopen jaren de autostroom zo veel mogelijk aan de randen opgevangen. De beheerders hebben – met steun van het Overlegorgaan – flink geïnvesteerd in de *upgrading* van een aantal concentratiepunten. De parkeerplaatsen langs de Spierigerweg, nabij de Radiotelescoop en bij het bezoekerscentrum aan de Benderse zijn daarvan goede voorbeelden.

In het kader van dit beleid verdient een aantal poorten/concentratiepunten nadere aandacht.

- De Vijfprong; de ingewikkelde en onduidelijke verkeerssituatie zijn aanleiding om deze poort een facelift te geven met als doel een grotere verkeersveiligheid en een hogere representativiteit als belangrijk Parkpoort.
- De Benderse; ook hier zijn de onduidelijke verkeerssituatie en het weinig representatieve karakter aanleiding tot een gewenste herinrichting.
- Kraloo; willen we de weg Lhee-Kraloo verkeersluw maken dan zal aan de zuidzijde van het Dwingelderveld een voorziening moeten komen om de automobilisten op te vangen. Hiermee ontstaat de vierde poort. Het Overlegorgaan zal zich inspannen om deze poort de komende jaren van de grond te tillen.